

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

VAN KENNIS NAAR KUNDE

Onderzoek voor de onderwijspraktijk

dr. Marie-Thérèse van de Kamp – EXPERTISECENTRUM-KUNSTTHEORIE / ILO-UvA

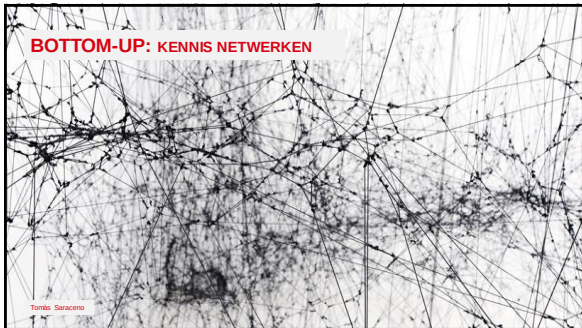
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

INHOUD

- Waar ontmoeten **wetenschap** en **onderwijs** elkaar?
- Hoe krijgen we de **wetenschappelijke kennis** uit universiteiten **naar het voortgezet onderwijs**?
- Wat zijn de **ervaringen** tot nu toe, en **welke mogelijkheden** zijn er om kennis en kunde nog dichter bij elkaar te brengen?

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ILU UvA 2022

BOTTOM-UP: KENNIS NETWERKEN

Tomás Saraceno

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

DE ROUTE : VAN TOP DOWN NAAR BOTTOM-UP

↓ TOP DOWN: ONDERWIJSBELEID aansturing door OCW → slo, cito/cvte, vakverenigingen → onderwijspraktijk

↑ BOTTOM-UP: ONDERWIJSONDERZOEK onderzoek voor de onderwijspraktijk in netwerken (universiteiten/expertisecentra) ↔ onderwijspraktijk aansturing beleid → vakverenigingen cito/cvte, slo, ocw

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ILU UvA 2022

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

Kotane Bousbana, Chalkboards, 2002.

Hoe kunnen we door het doceren, het leren nog effectiever en betekenisvoller maken?

KWALITEITSVERBETERINGEN IN ONDERWIJS (LEREN & INSTRUCTIE)

M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstbeoordeling UA 2021

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

KWALITEITSVERBETERING: WAT & HOE?

- Individuele docenten mogen **meer bewust** worden van **eigen specifieke zwakke punten** in hun praktijk. → Veranderd bewustzijn & andere mindset.
- Individuele docenten mogen **meer inzicht** ontwikkelen in **specifieke best practices**.
→ Demonstratie van deze praktijken in een authentieke setting.
- Individuele docenten mogen **meer gemotiveerd** zijn gericht op **de noodzakelijke verbeteringen** en durven **willen samenwerken**. → Hoge verwachtingen; gedeelde doelstellingen; collectief vertrouwen dat het lukt veranderingen te bewerkstelligen.

Bron: McKinsey <https://www.mckinsey.com/how-the-specific-best-practices-approach-can-improve-quality> M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstbeoordeling UA 2021

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

KENMERKEN VAN EEN GOEDE DOCENT

- Goede en actuele **kennisbasis**
- Reflecteert** op eigen lespraktijk & het leren van leerlingen m.b.t. vakgebied
- hoge kwaliteit** in communicatie & disseminatie
- Doceren én leren**

Twee hoofd pijlers:

- Vakdidactisch competent:** goede organisatie van onderwerp, lessen en leerroute.
- Interpersoonlijk competent:** expressiviteit van de docent (enthousiasme en empathie).

OECD (2012), Better Skills, Better Jobs, Better Lives: A Strategic Approach to Skills Policies.
Feldman, (1980); Murray, (1991)

M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstbeoordeling UA 2021

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

KENNIS: KWALITEIT VASTSTELLEN EN BEVORDEREN

- WETEN WAT GOED DOCEREN IS:** diepte aanpak (inzicht / leerproces); differentiëren; leerconcepties; doceerstrategieën.
- VASTSTELLEN KWALITEITSNIVEAU VAN HET DOCEREN:** de docentvaardigheden vaststellen en de leerresultaten monitoren
- BEVORDEREN KWALITEITSNIVEAU VAN HET DOCEREN:** Professionele leergemeenschappen/netwerken stimuleren kwaliteitsvol doceren door gerichtheid op het goed inschatten van bereikte resultaten en door samen na te denken over verbeteringen

M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstbeoordeling UA 2021

KUNDE: EFFECTIEF DOCEREN – WAT HOUDT DAT IN?

- **EFFECTIEF DOCEREN** leerdoelen en leerplannen/ vaststellen van de impact van de kwaliteit van het doceren gericht op verbeteringen
- **ZEKER WETEN DAT HET LEREN EFFECTIEF IS** gericht op de beoogde doelen
- **EEN ZO HOOG MOGELIJK NIVEAU NASTREVEN** in vakdidactische en onderwijskundige verbeteringen
- **BEGELEIDING VERSTERKEN** leerlinggerichte benaderingen

W.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ULO VIA 2017

WAT IS EFFECTIEF LEREN? LEREN ZICHTBAAR MAKEN

Wanneer docenten leren denken over doceren vanuit het perspectief van het leren door hun leerlingen, en leerlingen leren denken over leren, vanuit het perspectief van doceren, ontstaat de optimale situatie voor effectief leren. (Hattie, 2009)

1

VAKDIDACTIEK

- Het bepalen van adequate **leerdoelen**, passend bij de **eindtermen** van het vak
- Het ontwikkelen van leerzame **leertaken**
- Het ontwikkelen van effectieve **leeractiviteiten**
- Het ontwikkelen van effectieve **werkvormen**
- Het **toetsen** van de leerdoelen (*summatief*) en het leerproces (*formatief*)
- Het begeleiden van het **leerproces**

Met aandacht voor de verschillen tussen leerlingen (*Differentiatie*)

W.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ULO VIA 2017

LEREN DOOR EN OVER KUNST

AFFECTIEF: BETROKKENHEID; EMPATHISCH VERMOGEN; DOORZETTINGVERMOGEN

SENSOMOTORISCH: KUNST VORMGEVING- & KUNSTANALYSE VAARDIGHEDEN

COGNITIEF: KENNIS/INZICHT IN KUNST & CONTEXT; DE KUNSTWERELD BEGRIPJEN

CREATIEF: EXPERIMENTEREN, ASSOCIEREN, COMBINEREN, INNOVEREN; TRANSFORMEREN

METACOGNITIEF: REFLECTIE; ZELFEVALUATIE VAN PROCES EN PRODUCT

SOCIAAL: COMMUNICEREN (IN DIALOOG) MET ANDEREN DOOR EN OVER KUNST

HYBRIDE KUNSTEDUCATIE, M.T.A. van de Kamp, 2013

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

WAT LEER JE VAN KUNST?

- VOELEN, ERVAREN, INLEVINGSVERMOGEN
- OBSERVEREN, VISUALISEREN
- KUNST BEGRIJPEN
- CREATIEF DENKEN-DOEN
- REFLECTEREN, NADENKEN
- SAMENWERKEN

WIBRIDE KUNSTEDUCATIE, IN T.A. van de Kamp, 2023

Kunst theorie PO

HOME

Welkom op de website van het Expertisecentrum Kunsttheorie Primair Onderwijs.

De afdeling validatiedidactic Kunsttheorie van het landelijk expertisecentrum Huis- en maatschappijwetenschappen doet zich ten doel de kwaliteit van het onderwijs in de kunsttheorie te verbeteren. De doelstelling is het ontwikkelen, bijbrengen, delen en toepassen van validatiedidactische kennis. Het expertisecentrum Kunsttheorie PO kent een validatiedidactische productlijn, organiseert trainingen en geeft advies. De doelgroep zijn leraren in het primair onderwijs, cultuurschiedkundigen in het primair onderwijs, docenten en studenten van PO's en educatieve medewerkers van culturele instellingen. Op deze website heeft u een overzicht van onze producten en diensten. Kijk naar actuele informatie onder Nieuws.

Vanaf het Expertisecentrum Kunsttheorie PO werken we structureel samen met de IGLK, de Universitaire Pubo en met het Rijksmuseum, het Van Gogh Museum en het Stedelijk Museum Amsterdam.

Marie Theodor van der Kamp, RA, HGL, Projectleider Expertisecentrum Kunsttheorie, Validatiedidactic, IGLD 2014
Anne Marie van der Vlies, RA, Validatiedidactic Kunsttheorie, IGLD 2014

ALU/L: Inop de titels RA - Sarah Broekhoven RA - Laura Elger RA - Felicie Bakker RA - Hylt Beveling

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

TOP DOWN

STATISCH (VANUIT KENNIS; INHOUD)

- COGNITIEF
- SENSOMOTORISCH
- CREATIEF
- SOCIAAL
- METACOGNITIEF
- AFFECTIEF

BOTTOM UP

DYNAMISCH (EMBODIED)

- METACOGNITIEF
- COGNITIEF
- SOCIAAL
- AFFECTIEF
- CREATIEF
- SENSOMOTORISCH

By showing the close interplay between bottom-up and top-down processes when the object of the artistic representation is a human body, our data point out the importance of a bodily engagement with art by young people. Our results then suggest a possible role of relational and intersubjective processes on aesthetic experience in line with Freudenberg and Gallese's theoretical hypothesis according to which aesthetic experience is based on the activation of neural structures involved in social empathic interaction. New educational approaches may then help address its experience art primarily through their body and develop a critical thinking about its meaning. Ulf, Messias, D., Senzani, F., Di Dio, C., Freudenberg, D., Gallese, V., Di, C., & Marchetti, A. (2022). When art moves the eyes: a behavioral and eye-tracking study. *PLoS one*, 17(9), e027295.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

TWEE BENADERINGEN: PROBLEEMGESTUURD OF WENSGESTUURD

FORM FOLLOWS FUNCTION
→ onderzoeken: door analyseren, evalueren verbeteren, vernieuwen

FORM FOLLOWS FANTASY
→ onderzoeken: nieuwe kennis creëren

M.T.A.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

TWEE BENADERINGEN: PROBLEMGESTUURD OF WENSGESTUURD

FORM FOLLOWS FUNCTION
→ onderzoeken: door analyseren, evalueren verbeteren, vernieuwen

FORM FOLLOWS FANTASY
→ onderzoeken: nieuwe kennis creëren

M.T.A.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

PROBLEEM

- **Inspectie:** toezicht op SE en CE cijfers
- **Verschil** kunstpraktijk (SE) en kunsttheorie (CE) was op veel scholen te groot
- Verschil mocht **max. 0,5 pt** zijn
- **Oplossing:** **onderzoeken** (analyseren, evalueren) – wat is er aan de hand?

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ULO UA 2017

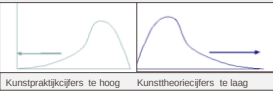
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

STATISTISCHE NORMAAL VERDELING

Cito/cve en inspectie gaan uit van statistische normaalverdeling

Verschil tussen SE en CE te groot? Dan is de kans groot dat de theoriecijfers te laag zijn, en de praktijkcijfers te hoog.

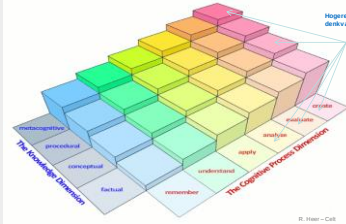

Conclusie: cijfers SE moeten afgestemd zijn op de landelijke gemiddelden en moeten in de lijn liggen van de CE cijfers (idem). **Niet meer dan 0,5 verschil.**

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ULO UA 2017

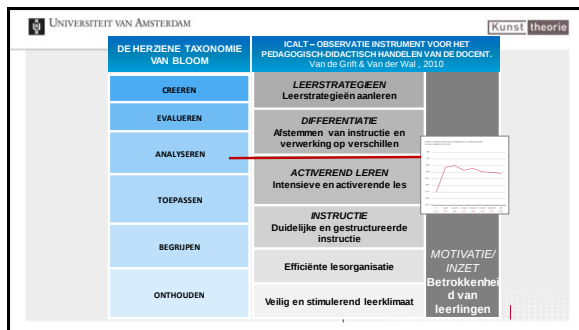
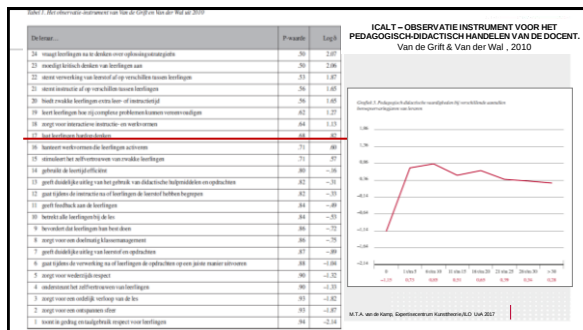
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM **Kunst theorie**

DE HERZIENE TAXONOMIE VAN DE LEERDOELEN VAN BLOOM

R. Haer – C&I

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/ULO UA 2017

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunsttheorie

VERBETEREN VAN HET DOCEREN: VD KUNSTTHEORIE

- Analyses van de **centrale examens** gemaakt (conclusie: kunstanalyse vaardigheden wegen voor ca. 2/3 mee in het eindcijfer)
- Kunstanalyse model** geïntroduceerd (leren = niet alleen *wat*, maar ook *hoe* en *waarom*) – via leermiddelen website expertisecentrum, via trainingen.
- Leermiddelen** ontwikkeld gericht op effectieve leeractiviteiten en activerende werkvormen
- Docenten **bewust maken** van verbetermogelijkheden (zie volg. Dia)

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie, UvA 2017

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunsttheorie

VERBETEREN VAN HET BEOORDELEN: VD KUNSTPRAKTIJK

- Analyses van de **manier van beoordelen** gemaakt conclusie: docenten beoordelen individueel, subjectief, holistisch: dit is niet heel transparant voor leerlingen
- Matrix /rubrics** voor beoordelen van proces en product geïntroduceerd. Beoordelen, hoe doe je dat betrouwbaar, valide, transparant en fair
- Leermiddelen** ontwikkeld op 'best practice' CPE + literatuuronderzoek gebaseerd: beoordelingsmatrix voor proces en product
- Beoordelingsmatrix **getoetst** in onderzoek

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie, UvA 2017

Kunst theorie VO

Home

Vakdidactiek

Doelstellingen

Toelaten & toelaten

Kunst Analyse

Kunstgeschiedenis

Kunst Algemeen

CKV

Mensen Educatie

Doelstellingen

Overzicht

Examen

Site

Toelaten

Mensuraliteit

Landelijke Expertisecentrum Kunst en Media

Kunst theorie VO

Home - Intro en nieuws

WELKOM BIJ HET EXPERTISECENTRUM VAKDIDACTIE KUNSTTHEORIE.

De afdeling **Vakdidactiek Kunsttheorie** van het landelijke expertisecentrum theorie en media heeft als doel zich toe te richten op de **kunsttheorie** van het onderwijs en de **kunsttheorie** te verbeteren. De doel is dat door het ontwikkelen, verbeteren, delen en verspreiden van **vakdidactische kennis** gericht op **kunsttheorie, kunstgeschiedenis, kunst algemeen, CKV en menseneducatie**, het expertisecentrum kunsttheorie werkt aan **vakdidactische producten, eigenaarschap trainingen (die een vorm van kennis verspreiden) en goede advies**. De primaire doelgroep zijn leerkrachten in de kunsttheorie en docenten in de kunsttheorie van het voortgezet onderwijs. Op deze website kunt u een overzicht van onze producten en diensten vinden, volgt een actuele informatie onder **Nieuws**, bij **Linklist** hebben we een **Expertisecentrum kunsttheorie groep** waar u zich voor kunt aanmelden.

Interessante werken en verspreid het expertisecentrum kunsttheorie afkomstig samen met: **UAK Rotterdam**, het **Stedelijk Museum**, het **Rijksmuseum** en het **Van Gogh Museum**. Daarnaast werken we samen met: **de Vrije Wijk**, het **Gemeentemuseum Den Haag**, **de Kijk Leven**, **Museum Vlaanderen**, **Fundamenteel Fundatie/Luchthaven**.

Hans Maribus van de Kijk NL, H&M, Projectleider Expertisecentrum kunsttheorie, Vakdidactiek, SLO ook
Anne Marie van der Vliet NL, Vakdidactiek Kunsttheorie, SLO ook
Jelle de Vries NL, Vakdidactiek Kunsttheorie, SLO ook
Bart Borne NL, Vakdidactiek Kunsttheorie, SLO ook en VRIJ-e bestuurlijk

Info@expertisecentrum-kunsttheorie.nl (+31)
Houtman Louisa NL, Docent Kunstgeschiedenis, H&M en Docent Kunst Algemeen en CKV, Beeldend Leren, Amsterdam
Vierlingh Bartomeus NL, Medewerker Educatie Rijksmuseum, Amsterdam
Koper Boudier NL, Docent Kunst Algemeen, CKV en Beeldend, Lunde College, Nijmegen

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kunst theorie

TWEE BENADERINGEN: PROBLEEMGESTUURD OF WENSGESTUURD

FORM FOLLOWS FUNCTION

→ onderzoeken: door analyseren, evalueren verbeteren, vernieuwen

FORM FOLLOWS FANTASY

→ onderzoeken: nieuwe kennis creëren

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kunst theorie

EXCELLENTE DOCENTEN?

- Produceren unieke en memorabele onderwijservaringen.
- Weten wat ze doceren, hoe ze doceren en hoe ze dat kunnen verbeteren.
- Hebben een passie voor vier dingen:
 - leren
 - het eigen vakgebied
 - hun studenten
 - het doceren
 en weten deze passie aan anderen over te brengen.
- Worden gezien als betrokken docenten (bij hun leerlingen en het onderwijs); zijn bevlogen experts op hun vakgebied.
- Durven de regels te overtreden gericht op innovatie.

Stephenson (2001), Yair (2007).

U.T.A. van de Kijk, Expertisecentrum Kunsttheorie/SLO UAK 2017

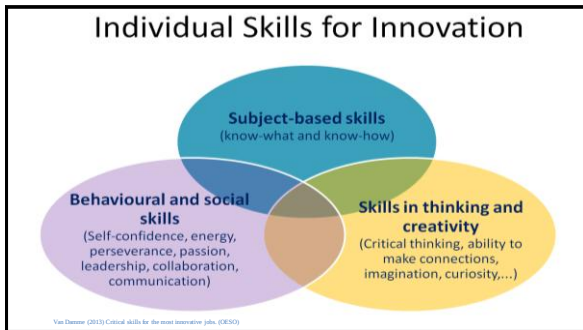
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kunst theorie

...maar dan goed

Expertisecentrum Kunsttheorie/SLO UAK 2017

7

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

MET VERBEELDINGSVERMOGEN KIJKEN

Banksy

M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstmarkt/ULO van 2021

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

DIVERGENT DENKEN

Dat is: **Veel, verschillende soorten, originele** oplossingen genereren.
Hoe later in de associatieve reeks, hoe origineler (vaak)

Ma, 2009; Mednick, 1962; Runco, 1991, 2010

M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstmarkt/ULO van 2021

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

HER-ZIEN, HER-ONTWERPEN EN TRANSFORMEREN

BEVORDEREN VAN CREATIVITEIT EN PROCESSEN VAN GENEREREN EN EXPLOREREN, DOOR ONDERZOEK

LEXENDRAATJE

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM Kunst theorie

MATRIX

1 INTERVENTIE LES Van 50 min.

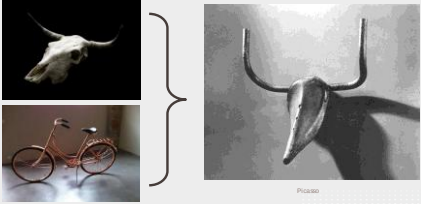
Model van Neumann & Neumann (2020)

M.T.A. van de Kring, Expertisecentrum Kunstmarkt/ULO van 2021

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kunst theorie

TRANSFORMEREN

Process

W.T.A. van de Kamp, Experimenteel centrum Kunstbouw, ILO van 2017

NEUWSGIERIGHEID & EXPLOREREN

CREATIVITEIT: VISUEEL EXPLOREREN → GENEREREN

GENEREREN, EXPLOREREN

SOCIALE KUNSTENAARS ALS LEIDERS

De aanwezigheid van kunst geeft onze wereld vorm en verrijkt ons leven. Op een vergelijkbare wijze creëren sociale kunstenaars een sociale ruimte waarin betekenisvol leren plaats kan vinden.

- Sociale kunstenaars zijn leiders, maar de manier waarop zij leiding geven is subtiel: zij zetten niet aan tot navolging en zijn daarvan ook niet afhankelijk. Zij nodigen veeleer uit tot deelnemen.
- Deze manier van leren is een mix waarin inzichten over de manier waarop leren tot sociale betrokkenheid leidt gecombineerd worden met ervaringsgericht leren. Deze manier van leren is geen formule; maar is creatief, geïmproviseerd, intelligent flexibel, en sociaal van karakter.

Bonne Wenger. (2009). Social learning capability
Four essays on innovation and learning in social systems.

W.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunst en Oud, 10-11-2017

2032 in 2016: CREATIVITEIT & LEREN IN HET KUNSTLAB

Marie-Thérèse van de Kamp

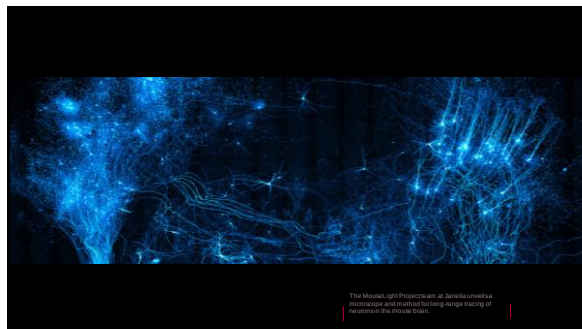
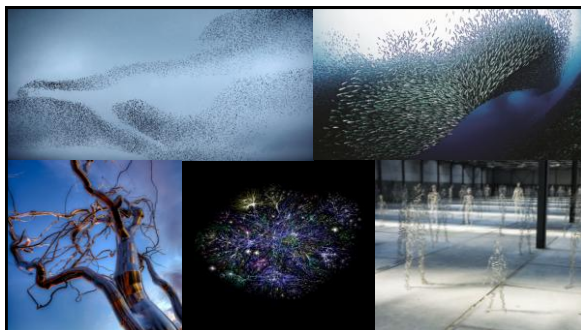
Theresialyceum voor gymnasium atheneum en havo (TILBURG) - VO

Gentrification' in leren en instructie: Ontwikkeling van een R&D afdeling (kunstlab) waar leerlingen originele artistieke vragen onderzoeken en creatieve producten leren ontwikkelen en waar docenten het bevorderen van creativiteit in kunstleerprocessen in een maatschappelijke context onderzoeken. Docenten ontwerpen leeractiviteiten en werkvormen voor kunstlessen met aandacht voor burgerschapsvorming, mediawijsheid en ICT.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kunst theorie

DIALOOG – VAN KENNIS NAAR KUNDE

M.B.T. UNIVERSITEITEN (ONDERZOEK) EN VOORTGEZET ONDERWIJS (PRAKTIJK):

- Hoe kunnen we de beleidsstructuren meer bottom-up organiseren? Wat vergt dat? (netwerken?)
- Welke rol spelen vakdidactici en vakdidactisch onderzoek hierbij?

M.B.T. SAMENWERKING TUSSEN ACADEMISCHE WERKPLAATSEN EN ONDERWIJS:

- Hoe kun je ervoor zorgen dat onderzoek naar de onderwijspraktijk zowel voor de kennisinstellingen als voor de scholen voldoende kan opleveren?
- Wat voor rol moeten en hebben onderzoekers in zulke netwerken als werkplaatsen
- Hoe kun je dit soort netwerken verduurzamen?

M.T.A. van de Kamp, Expertisecentrum Kunsttheorie/SLD UvA 2021